

TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ CHO TRẺ MẦM NON THEO HƯỚNG “HỌC VỚI ĐỘNG CƠ CHƠI”

TRẦN NGUYỄN NGUYỄN HÂN*

TÓM TẮT

Bài viết này giới thiệu một số hình thức tổ chức hoạt động phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non theo hướng “học với động cơ chơi”, như sử dụng đồ dùng dạy học, sử dụng lời nói, sử dụng môi trường lớp học, sử dụng ấn phẩm, ứng dụng công nghệ thông tin.

Từ khóa: học với động cơ chơi, phát triển ngôn ngữ trẻ mầm non.

ABSTRACT

Organizing language development activities for pre-school children toward “learning with playing motivation”

This article is about some forms of organizing language development activities for pre-school children toward “learning with playing motivation” such as using teaching aids, speeches, class environment, printed matters, IT application.

Keywords: learning with playing motivation, language development for pre-school children.

1. Đặt vấn đề

Phát triển ngôn ngữ cho trẻ em là một trong năm mục tiêu cơ bản nhằm hướng đến việc phát triển trẻ thành một chính thể toàn diện. Sự phát triển ngôn ngữ ở lứa tuổi này đóng vai trò quan trọng, làm phương tiện cho các hoạt động khác ở lứa tuổi mầm non. Hoạt động phát triển ngôn ngữ theo chương trình hiện nay được tổ chức như một hoạt động “học với động cơ chơi”. Thông qua cách thức học như thế, các kỹ năng ngôn ngữ được hình thành ở trẻ sẽ tự nhiên và bền vững.

Hoạt động phát triển ngôn ngữ cho trẻ trong thực tế hiện nay đòi hỏi giáo viên

phải vừa có kinh nghiệm tốt, linh hoạt trong mọi tình huống, vừa biết chủ động và sáng tạo không ngừng, trên cơ sở nắm vững các phương pháp dạy học.

Bài viết này giới thiệu một số hình thức tổ chức hoạt động phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non theo cách thức trên, đang được vận dụng trong nước và trên thế giới để giáo viên mầm non tham khảo, vận dụng.

2. Một số hình thức tổ chức hoạt động phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non theo hướng “học với động cơ chơi”

2.1. Hoạt động phát triển ngôn ngữ sử dụng đồ dùng dạy học

2.1.1. Sử dụng vật liệu có sẵn

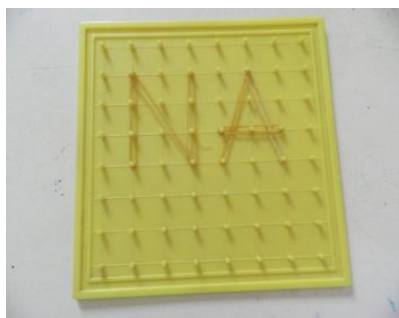
Đối với trẻ 5 - 6 tuổi, để phát triển ngôn ngữ cho trẻ, cô có thể tổ chức hình thức “*Bé viết tên*” với vật liệu có sẵn.

---

* ThS, Khoa Giáo dục Mầm non
Trường Cao đẳng Sư phạm T.Ư TP HCM

- Mục đích: Giúp trẻ hứng thú với việc viết, hình thành cho trẻ kỹ năng tiền viết.

- Chuẩn bị: bảng, dây thun.
- Cách tiến hành: Cô phát cho mỗi trẻ một tấm bảng và dây thun. Cho trẻ nói dây thun trên bảng tạo thành các từ hoặc tên của mình như ở hình 1.

Hình 1

2.1.2. Sử dụng đồ dùng tự tạo

Có thể vận dụng những trò chơi sử dụng đồ dùng tự tạo như sau để phát triển ngôn ngữ cho trẻ:

a. “Gà biết làm gì?” (5-6 tuổi)

- Mục đích: Giúp trẻ biết dùng từ miêu tả chính xác các hành động của gà như: *đá, mổ, ấp, chơi...*, biết đọc và sao chép các động từ này.

- Chuẩn bị: Các thẻ từ được xếp thành hình quạt như hình 2 dưới đây:

Hình 2

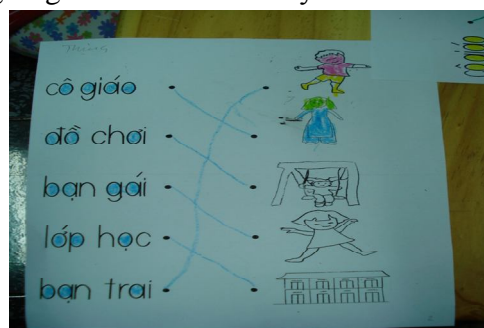
- Cách tiến hành: Cô đọc: “Nghe về nghe về, nghe về câu đố... Đố em: Con gà

biết làm những gì?”. Nếu trẻ nói : “Gà ấp”, cô cho trẻ tìm và đọc thẻ từ “Gà ấp”. Sau đó, cô yêu cầu trẻ làm động tác mô phỏng gà ấp trứng. Khi trẻ nói các động từ khác, cô cũng tiến hành giống như vậy.

b. “Nói đúng từ với tranh” (5 - 6 tuổi)

- Mục đích: Rèn kỹ năng viết cho trẻ, giúp trẻ nhận biết ý nghĩa của chữ viết.

- Chuẩn bị: Bài tập cá nhân cho trẻ giống với hình 3 dưới đây:

Hình 3

- Cách tiến hành: Cô yêu cầu trẻ tô màu những chữ cái có nét tròn. Sau đó, nối từ với hình tương ứng.

2.1.3. Giải quyết tình huống (5 - 6 tuổi)

- Mục đích: Giúp trẻ nói trọn câu, thể hiện ngôn ngữ sáng tạo, qua đó còn giúp trẻ biết cách giải quyết các vấn đề trong cuộc sống.

- Chuẩn bị: Các bức tranh có nội dung thể hiện tình huống có vấn đề, như ở hình 4.

Hình 4

- Cách tiến hành: Cô kể nội dung tranh: “Phía bên kia bờ sông có rất nhiều gói quà. Thế nhưng, không có cây cầu nào. Vì thế, bạn Chó con, bạn Gà con và bạn Kiến đang suy nghĩ để tìm cách bơi qua sông để lấy quà”. Sau đó, cô hỏi trẻ cách giải quyết tình huống để trẻ trả lời: “Nếu gặp tình huống này thì các em sẽ làm gì?”.

2.2. Hoạt động phát triển ngôn ngữ sử dụng lời nói

Có thể vận dụng những hình thức có sử dụng lời nói sau đây để phát triển ngôn ngữ cho trẻ.

2.2.1. Trò chơi tìm âm (5-6 tuổi)

“Vân Tiên công mẹ chạy ra đụng phải cái ca công mẹ chạy vô.
Vân Tiên công mẹ chạy vô đụng phải cái tô công mẹ chạy ra...”

2.2.2. Trò chơi âm nhạc “Nhạc sĩ tí hon” (3-6 tuổi)

- Mục đích: Giúp trẻ biết bắt chước âm thanh của các loại nhạc cụ, qua đó phát triển khả năng phát âm của trẻ.

- Cách tiến hành: Cô hát đến tên loại nhạc cụ nào, trẻ bắt chước âm thanh của loại nhạc cụ đó. Ví dụ: Cô hát: “Nào bạn ơi ra đây chơi, xem chúng ta đua nhau chơi đàn”, trẻ hát tiếp: “Tinh tinh tình tình tang tình tính tình tính tang tang tình” vừa làm động tác gảy đàn. Cô hát: “Nào bạn ơi ra đây chơi, xem chúng ta đua nhau chơi kèn”, trẻ hát tiếp: “Tò tí tồ, tò tí tồ, tò tí tồ...”

2.2.3. Trò chơi miêu tả “Tìm bạn thân” (4 - 6 tuổi)

- Mục đích: Phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ.

- Mục đích: Phát triển thính giác âm vị, vốn từ, phát âm cho trẻ.

- Cách chơi: Chuẩn bị sẵn một bảng từ vui nhộn có số lượng âm ngang nhau, phù hợp với yêu cầu và tên trò chơi. Chia 2 đội. Một đội tìm từ chứa một âm nào đó; đội còn lại tìm từ chứa một âm khác. Đội nào tìm được nhiều từ hơn thì đội đó thắng.

Ví dụ: Trò chơi “Vân Tiên công mẹ”.

Theo cách chơi như trên, một đội tìm từ chứa âm a, một đội tìm từ chứa âm ô trong bảng từ sau đây:

- Chuẩn bị: Cho trẻ ngồi đội hình vòng tròn.

- Cách tiến hành: Cô mở nhạc cho trẻ chơi chuyền banh, khi đoạn nhạc kết thúc, trẻ nào cầm banh sẽ đứng lên miêu tả một bạn trong lớp. Trẻ nào đoán là mình được bạn miêu tả sẽ đứng lên. Nếu trẻ đó không tự phát hiện ra người đó là mình thì các trẻ khác có nhiệm vụ đoán tìm trẻ được miêu tả đó.

2.3. Hoạt động phát triển ngôn ngữ sử dụng môi trường lớp học

Cô có thể tận dụng môi trường lớp học như góc khám phá, mảng tường trống để dán các bảng biểu cho trẻ tham gia chơi nhận biết và phân loại đồ dùng dựa trên dấu hiệu giống nhau về công dụng, đặc điểm, chất liệu... Trên cơ sở đó, giáo viên củng cố cho trẻ vốn từ / khái niệm

cùng một trường nghĩa (gia cầm, gia súc, động vật đẻ trứng, động vật đẻ con...).

Dưới đây là một số dạng trò chơi loại này.

2.3.1. “Tủ đồ của bạn” (4 - 6 tuổi)

- Mục đích: Trên cơ sở hoạt động nhận thức để tìm đồ vật cùng loại, trẻ biết sử dụng từ/khái niệm cùng trường nghĩa “đồ dùng bạn trai”, “đồ dùng bạn gái”.

- Chuẩn bị: Cho trẻ cắt hình ảnh trang phục, phụ kiện trong báo, tạp chí.

- Cách chơi: Cho trẻ tìm và dán hình ảnh đúng theo cột quần áo, phụ kiện của bạn trai, bạn gái như ở hình 5.

Hình 5

2.3.2. “A-lô! A-lô!” (5-6 tuổi)

- Mục đích: Trẻ miêu tả tên gọi, hình dáng, đặc điểm, công dụng và sự khác nhau giữa niên thoại bàn và niên thoại di động.

- Chuẩn bị: Cho trẻ cắt hình ảnh niên thoại trong báo, tạp chí hay cho trẻ làm từ hộp sô-đa.

- Cách chơi: Cho trẻ dán lên góc chủ đề những điện thoại vừa được cắt và phân biệt điện thoại bàn hay di động. Sau đó gạch chân những từ ĐIỆN THOẠI trong bài thơ cô tự sáng tác.

Hình 6

2.3.3. “Bàn tay khéo léo” (Lứa tuổi: 5 - 6 tuổi)

- Mục đích: Giúp trẻ biết phân biệt nét thẳng và nét cong qua việc tìm các đồ chơi có nét thẳng và nét cong. Từ đó, trẻ có thể nhận biết dễ dàng các nét trong chữ cái và tương tự chữ cái có hình dạng giống với hình dạng của đồ vật.

- Chuẩn bị: Cô để ở góc “Bàn tay khéo léo” một tờ giấy lớn kẻ bảng làm 2 cột, 1 cột ghi nét thẳng và 1 cột ghi nét cong.

- Cách chơi: Trẻ có thể vẽ hoặc cắt trong báo các đồ chơi có nét thẳng và nét cong dán lên đúng vị trí cột như ở hình 7.

Hình 7

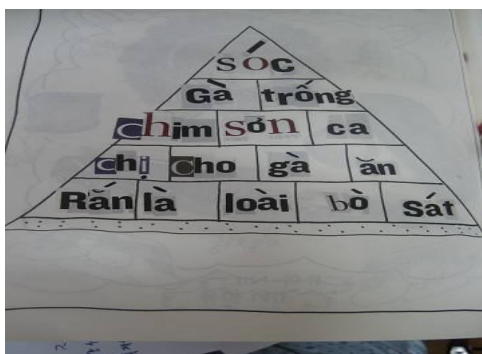
2.4. Hoạt động phát triển ngôn ngữ sử dụng ấn phẩm

2.4.1. Sử dụng báo chí với trò chơi “Kim tự tháp”

- Mục đích: Giúp trẻ biết cấu tạo của từ, câu, sao chép chữ, đồng thời biết được trình tự đọc, viết từ trái qua phải, từ trên xuống dưới.

- Vật liệu: Hình vẽ kim tự tháp, các loại báo, hồ, kéo...

- Cách tiến hành: Yêu cầu trẻ tìm và cắt các chữ cái hoặc từ trong báo để sắp xếp tạo thành cụm từ, câu. Thứ tự sắp xếp từ cao xuống thấp tùy theo số lượng tiếng trong từ hoặc câu từ ít tới nhiều. Quy định mỗi một ô là một tiếng, như ở hình 8.

Hình 8

2.4.2. Sử dụng sách tranh “Mẹ và Con”

- Mục đích: Củng cố biểu tượng về các con vật. Trẻ biết gọi tên, đặc điểm của một số con vật gần gũi, biết thao tác với sách. Giáo dục tình cảm gắn bó giữa mẹ và con.

- Chuẩn bị: Sách vải chủ đề “Mẹ và Con” có dạng như chiếc túi.

- Cách tiến hành: Cô tạo tình huống để trẻ chú ý đến sách bằng nhiều cách: kể chuyện dẫn dắt, ra câu đố, tạo yếu tố bất ngờ... Khi lật đến trang nào, cô đàm thoại với trẻ về các con vật: *bò mẹ, bê, trâu mẹ, nghé...* (“Đây là con gì?”, “Tại sao em biết?”, “Bò con có tên gọi khác là gì?”...), kết hợp cho trẻ đọc chữ chỉ tên các con vật. Sau đó, cho trẻ chơi kiếm con vật con được giấu trong bụng các con vật mẹ (hình 9).

Hình 9

2.5. Hoạt động phát triển ngôn ngữ ứng dụng công nghệ thông tin

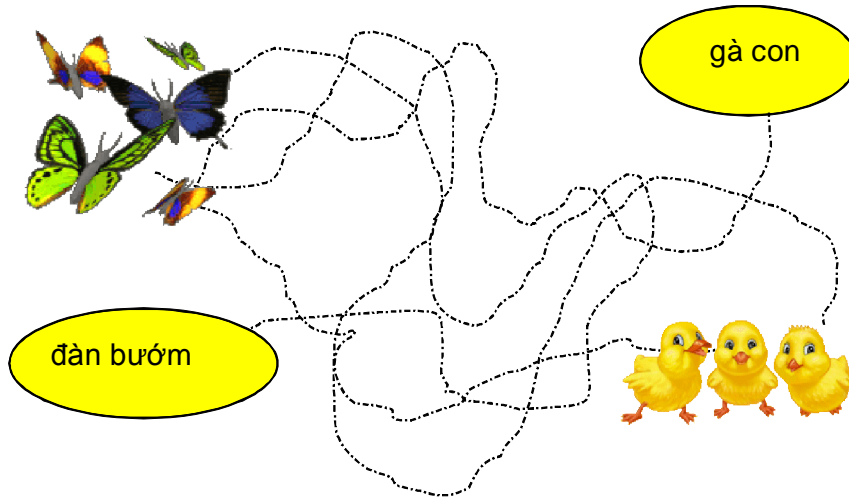
Cô có thể cho trẻ sử dụng phần mềm cài sẵn trong máy, hoặc nếu có khả năng sử dụng máy tính tốt, cô có thể tự thiết kế trò chơi phát triển ngôn ngữ cho trẻ chơi như ở hình 10 và hình 11.

Bé hãy chọn đúng **i** hay **y**:

 bai bay	 Chai Chay	 Nhái Nhây
 bơi boy		 đy đi

Hình 10

Bé hãy tìm đường đi từ **hình** đến với **từ** cho đúng nhé!

Hình 11

(Xem tiếp trang 125)

3. Kết luận

Chương trình giáo dục mầm non liên tục được đổi mới, đòi hỏi các hoạt động giáo dục nói chung và hoạt động giáo dục phát triển ngôn ngữ cho trẻ nói riêng phải được thường xuyên cải tiến; nội dung, hình thức tổ chức sao cho mới lạ, hấp dẫn để có thể phát huy tối đa động cơ học tập và hứng thú hoạt động của trẻ. Các hoạt động phát triển ngôn ngữ trong

khuôn khổ bài viết này chỉ mang tính định hướng và tham khảo. Trong thực tế, việc tổ chức các hoạt động phát triển ngôn ngữ rất phong phú, đa dạng. Vì vậy, giáo viên mầm non cần không ngừng phát huy tính năng động và sự sáng tạo, luôn suy nghĩ, học hỏi, tìm những hình thức dạy trẻ tối ưu, phù hợp với đặc điểm tâm – sinh lí lứa tuổi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hình Đào (Tổng chủ biên), Kỳ Giang Hồng (Chủ biên) (2010), *Tuyển tập phát triển tổng hợp và đa dạng trí tuệ trẻ từ 1-6 tuổi*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
2. Hồ Nam (2010), *Thiên tài ngôn ngữ*, Nxb Dân trí.
3. Nguyễn Thị Phương Nga (2006), *Giáo trình Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non*, Nxb Giáo dục.
4. Nguyễn Ngọc Phương (2010), *Vui cùng chữ cái*, Nxb Mĩ thuật.